

ΘΕΜΑ 3ο
(ΑΝΤΙΦΩΝ, ΠΕΡΙ ΗΡΟΔΟΥ ΦΟΝΟΥ 71-73)

Ταῦθ' ὑμῶν αὐτῶν ἐγὼ οἶμαι μεμνήσθαι τοὺς πρεσβυτέρους, τοὺς δὲ νεωτέρους πυνθάνε-
σθαι ὥσπερ ἐμέ. Οὕτως ἀγαθὸν ἐστὶ μετὰ τοῦ χρόνου βασανίζειν τὰ πράγματα. Καὶ
τοῦτ' ἴσως φανερόν γένοιτ' ἂν ὕστερον, ὅτῳ τρόπῳ τέθνηκεν ὁ ἄνθρωπος. Μὴ οὖν ὕστερον
τοῦτο γνῶτε, ἀναίτιόν με ὄντα ἀπολέσαντες, ἀλλὰ πρότερόν γ' εὖ βουλευσασθε, καὶ μὴ
5 μετ' ὀργῆς καὶ διαβολῆς, ὡς τούτων οὐκ ἂν γένοιντο ἕτεροι πονηρότεροι σύμβουλοι. Οὐ
γὰρ ἔστιν ὅ,τι ἂν ὀργιζόμενος ἄνθρωπος εὖ γνοίῃ· αὐτὸ γὰρ ᾧ βουλεύεται, τὴν γνώμην,
διαφθείρει τοῦ ἀνθρώπου. Μέγα τοι ἡμέρα παρ' ἡμέραν γιγνομένη γνώμην, ᾧ ἄνδρες, ἐξ
ὀργῆς μεταστῆσαι καὶ τὴν ἀλήθειαν εὑρεῖν τῶν γεγεννημένων. Εὖ δὲ ἴστε ὅτι ἐλεηθῆναι
ὑφ' ὑμῶν ἄξιός εἰμι μᾶλλον ἢ δίκην δοῦναι· δίκην μὲν γὰρ εἰκὸς ἐστὶ διδόναι τοὺς ἀδι-
10 κοῦντας, ἐλεεῖσθαι δὲ τοὺς ἀδίκως κινδυνεύοντας. Κρεῖσσον δὲ χρὴ γίγνεσθαι ἀεὶ τὸ
ὑμέτερον δυνάμενον ἐμὲ δικαίως σῶζειν ἢ τὸ τῶν ἐχθρῶν βουλόμενον ἀδίκως με ἀπολλύ-
ναι. Ἐν μὲν γὰρ τῷ ἐπισχεῖν ἔστι καὶ τὰ δεινὰ ταῦτα ποιῆσαι ἃ οὗτοι κελεύουσιν· ἐν δὲ
τῷ παραχρήμα οὐκ ἔστιν ἀρχὴν ὀρθῶς βουλεύεσθαι.

ΣΧΟΛΙΑ

1. **Ταῦθ' ὑμῶν αὐτῶν ἐγὼ οἶμαι μεμνήσθαι τοὺς πρεσβυτέρους:** Κύρια πρόταση με ρ. το 'οἶμαι' με αντι-
κείμενο το 'μεμνήσθαι' και υποκ. του απαρέμφ. 'τοὺς πρεσβυτέρους', το 'ταῦθ' αντικ. στο απαρέμφατο.
ὑμῶν αὐτῶν: συντάσσεται με το 'τοὺς πρεσβυτέρους' ως γενική διαιρετική 'οἱ ηλικιωμένοι ανάμεσά σας'.
τοὺς δὲ νεωτέρους πυνθάνεσθαι: η σύνταξη είναι ίδια με την προηγούμενη. Το ουσιαστικό είναι υπο-
κείμενο στο απαρέμφατο, και το απαρέμφατο αντικ. στο ρ. 'οἶμαι'.
2. **ὥσπερ ἐμέ:** αναφορική παραβολική πρόταση, της οποίας το υποκείμενο ἔλκεται από τις προηγούμενες
αιτιατικές, και τίθεται κι αυτό σε αιτιατική αντί ονομαστικής (Συντακτικό R.Kühner, σελ.1201,3). **μετὰ**
τοῦ χρόνου: η πρόθεση 'μετά' συν γενική αποδίδει την σημασία της 'συνοδείας': 'με την πάροδο του χρό-
νου'. **βασανίζειν τὰ πράγματα:** 'να ελέγχουμε τις καταστάσεις', εννοεί 'το παρελθόν'.
3. **ὅτῳ τρόπῳ τέθνηκεν ὁ ἄνθρωπος:** πλάγια ερώτηση ως επεξήγηση στο προηγούμενο 'τοῦτ': 'και πιθα-
νόν αυτό να γίνει φανερό αργότερα, δηλ. με ποιόν τρόπο πέθανε αυτός ο άνθρωπος'.
4. **Μὴ... γνῶτε:** προστακτική ἐγκλίση με ἄρνηση. **ἀναίτιόν με ὄντα ἀπολέσαντες:** 'αφού πρώτα με
σκοτώσετε ενώ είμαι αθώος'. Η μτχ. 'ἀπολέσαντες' είναι συνημμ. από το υποκ. του ρ. 'γνῶτε' που είναι
το 'ὑμεῖς', και είναι επιρρ. χρονική του προτερόχρονου. Η μτχ. 'ὄντα' είναι συνημμ. στο αντικ. του
'ἀπολέσαντες', που είναι το 'μέ', και είναι επιρρ. εναντιωματική. Το επίθετο είναι κατηγορούμενο.
εὖ βουλευσασθε: προστακτική.
5. **καὶ μὴ μετ' ὀργῆς καὶ διαβολῆς:** δυο εμπρ. προσδιορισμοί του τρόπου στο ενν. ρ. 'μὴ βουλευσασθε'.
ὥς...οὐκ ἂν γένοιντο: δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση με δυνητική ευκτική για να εκφράσει το δυ-
νατόν στο παρόν και μέλλον. Το ρ. 'γένοιντο' έχει υπαρκτική σημασία, υποκείμενό του είναι το 'ἕτεροι
σύμβουλοι = δεν μπορούν να υπάρξουν άλλοι σύμβουλοι', και το επίθετο είναι κατηγορ. προσδιορισμός

- του αποτελέσματος: 'πονηρότεροι = που να είναι πονηρότεροι', και η αντωνυμία 'τούτων' είναι γενική συγκριτική 'από αυτά εδώ', και με την αντωνυμία 'τούτων' αναφέρεται στα 'ὄργῃς καὶ διαβολῇς'.
- 6 **Οὐ γὰρ ἔστιν ὅ,τι ἂν ὀργιζόμενος ἄνθρωπος εἰδὼ γνοίη:** Έχουμε μία μόνο πρόταση με ρ. 'ἂν γνοίη' και υποκείμενο 'ἄνθρωπος'. Η έκφραση 'οὐ γὰρ ἔστιν ὅ,τι' δεν αποτελεί ρ., αλλά ισοδυναμεί με την αντωνυμία 'οὐδέν' σε αιτιατική πτώση και λειτουργεί συντακτικά ως το αντικείμενο του 'ἂν γνοίη': 'διότι ἄνθρωπος που βρίσκεται σε κατάσταση θυμού είναι τίποτε δεν είναι δυνατόν να αντιληφθῇ σωστά', εννοώντας ότι ο θυμός μειώνει την αντιληπτική ικανότητα των ανθρώπων. **ὀργιζόμενος:** ἀναρθηρ. συνημ. ως επιθετικός προσδιορισμός. **αὐτὸ γὰρ ᾧ βουλεύεται:** 'αὐτό με το οποίο σκέπτεται', η αντωνυμία 'αὐτό' είναι αντικείμενο στο ρ. 'διαφθείρει' και η αναφορική πρόταση που ακολουθεί είναι προσδιοριστική, και η αντωνυμία 'ᾧ' είναι δοτική του μέσου στο ρ. 'βουλεύεται'. **τὴν γνώμην:** επεξήγηση στην αντων. 'αὐτό'.
- 7 **διαφθείρει:** το υποκείμενο του ρ. εννοείται από την μτχ. 'ὀργιζόμενος', δηλ. 'τὸ ὀργίζεσθαι = ἡ ὄργη'. **τοῦ ἀνθρώπου:** η γενική συντάσσεται με την αντωνυμία 'αὐτό' ως γενική διαιρετική με την έννοια ότι 'ἡ ὄργη καταστρέφει από όλον γενικά τον άνθρωπο αὐτό με το οποίο αποφασίζει, δηλ. την κριτική του ικανότητα'. **Μέγα τοι ἡμέρα παρ' ἡμέραν γιγνομένη:** Κύρια πρόταση με ενν. ρ. το 'ἔστί' με υποκείμενο την ονομαστική 'ἡμέρα' και κατηγορούμενο το 'Μέγα': 'ἡ ἡμέρα που διαδέχεται την ἡμέρα είναι πολύ σπουδαίο πράγμα'. Το νόημα της φράσης: 'κάθε ἡμέρα που περνάει είναι ένα πολύ σημαντικό γεγονός'. Η μτχ. 'γιγνομένην' είναι ἀναρθηρ. αναφορική. **γνώμην:** αντικείμενο στο 'μεταστῆσαι': 'μεθίστημι γνώμην = μεταβάλλω αντίληψη - ἀποψη'.
- 8 **ἔξ ὄργῃς μεταστῆσαι:** το ἀπαρέμφατο είναι συμπερασματικό εξαρτώμενο από το 'ἡμέρα μέγα τοι <ἔστί>'. Υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο ενν. το 'ἡμέρα': 'ἡ ἡμέρα που διαδέχεται την ἡμέρα είναι πολύ σπουδαίο πράγμα, ὥστε να απομακρύνει την αντίληψη από τον θυμό'. **καὶ τὴν ἀλήθειαν εὑρεῖν τῶν γεγενημένων:** η ίδια σύνταξη κι εδώ: το ἀπαρέμφ. είναι συμπερασματικό από την ίδια εξάρτηση. Η αιτιατική είναι αντικείμενο στο ἀπαρέμφατο, υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο είναι πάλι η 'ἡμέρα', και η γενική πτώση εξαρτάται από την αιτιατική 'τὴν ἀλήθειαν' ως κτήση. **ἐλεηθῆναι:** το ἀπαρέμφ. εξαρτάται από το ρ. 'ἄξιός εἰμι' ως ἀπαρέμφατο της αναφοράς.
- 9 **ἢ δίκην δοῦναι:** β' ὅρος συγκρίσεως από το 'μᾶλλον'. 'δίκην δίδωμι = τιμωρούμαι'.
- 10 **ἐλεεῖσθαι δὲ τοὺς ἀδίκως κινδυνεύοντας:** το ἀπαρέμφατο εξαρτάται από την ἀπρόσωπη έκφραση 'εἰκός ἔστι'. Η ἐναρθηρ. μτχ. είναι υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο. **Κρεῖσσον δὲ χρὴ γίγνεσθαι:** Κύρια πρόταση με ρ. το ἀπρόσωπο 'χρῆ', υποκ. το ἀπαρέμφατο 'γίγνεσθαι', και κατηγορούμενο στο ἀπαρέμφατο το 'κρεῖσσον': 'πρέπει πάντοτε να αποδεικνύεται ανώτερο'.
- 11 **τὸ ὑμέτερον δυνάμενον:** η ἐναρθηρ. μτχ. 'τὸ δυνάμενον' είναι αιτιατική πτώση υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο 'γίγνεσθαι', κι από εδώ εξαρτάται και η αιτιατική 'κρεῖσσον' ως κατηγορούμενο. Η κτητική αντων. ἀνάμεσα στο ἄρθρο και την μτχ. είναι επιθετικός προσδ. : 'το δικό σας τμήμα που έχει την δύναμη να...', αναφέρεται στους δικαστές. **ἐμὲ δικαίως σφάζειν:** το ἀπαρέμφατο είναι αντικείμενο στην μτχ. 'τὸ δυνάμενον' και η αιτιατική της προσωπικής αντωνυμίας είναι αντικείμενο στο ἀπαρέμφατο. **ἢ τῶν ἐχθρῶν βουλούμενον ἀδίκως με ἀπολλύναι:** β' ὅρος συγκρίσεως από το 'κρεῖσσον'. Η ἐναρθηρ. μτχ. 'τὸ βουλούμενον' αντιστοιχεί συντακτικά στο 'τὸ δυνάμενον'. Η γεν. 'τῶν ἐχθρῶν' εκτός από επιθετικός προσδιορισμός είναι και γενική υποκειμενική. Το ἀπαρέμφατο είναι αντικ. στην μτχ., και η αιτιατική της προσωπικής αντων. είναι αντικ. στο ἀπαρέμφατο.
- 12 **Ἐν μὲν γὰρ τῷ ἐπισχεῖν:** εμπρόθετος προσδ. της κατάστασης: 'στην περίπτωση τώρα που σταματήσουμε εδώ'. **ἔστι καὶ τὰ δεινὰ ταῦτα ποιῆσαι:** το ρ. είναι ἀπρόσωπο, το ἐναρθηρ. επίθετο είναι αντικείμενο στο ἀπαρέμφατο, και το ἀπαρέμφατο είναι υποκ. στην ἀπρόσωπη έκφραση, 'ἔστιν = εἶναι δυνατόν'.

- 13. ἐν δὲ τῷ παραχρήμα:** εμπρόθετος προσδ. της κατάστασης, *‘στην περίπτωση τώρα που βιαστούμε’*. οὐκ ἔστιν ἀρχὴν ὀρθῶς βουλευέσθαι: η αιτιατική *‘ἀρχήν’* είναι επιρρ. του χρόνου *‘κατ’ ἀρχήν’*, και το απαρέμφατο είναι υποκ. στο απρόσωπο *‘οὐκ ἔστιν’*.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Πιστεύω ότι οι μεγαλύτεροι στην ηλικία ανάμεσά σας τα θυμούνται αυτά, ενώ οι νεότεροι τα πληροφορούνται, όπως κι εγώ. Είναι έτσι σωστό με την πάροδο του χρόνου να ελέγχουμε τα γεγονότα. Και ίσως αυτό μπορεί να γίνει φανερό αργότερα, δηλ. με ποιόν τρόπο πέθανε αυτός ο άνθρωπος. Μη το ανακαλύψετε όμως αυτό αργότερα, όταν με καταδικάσετε εμένα αν και είμαι αθώος, αλλά πάρτε τις σωστές αποφάσεις πιο πριν, και όχι βέβαια με θυμό και συκοφαντίες, διότι δεν μπορεί να υπάρξουν άλλοι σύμβουλοι χειρότεροι απ’ αυτά. Πράγματι κανένα πράγμα δεν είναι δυνατόν ένας άνθρωπος θυμωμένος να το γνωρίσει σωστά. Διότι αυτό το πράγμα με το οποίο αποφασίζει, δηλ. την κριτική του ικανότητα, την καταστρέφει από τον άνθρωπο. Κάθε ημέρα που διαδέχεται την άλλη είναι σπουδαίο πράγμα, δικαστές, ώστε να απαλλάξει την κριτική σκέψη από τον θυμό και να ανακαλύψει την αλήθεια των γεγονότων. Μάθετε καλά ότι είμαι πιο πολύ άξιος να με λυπηθείτε, παρά να τιμωρηθώ. Διότι είναι φυσικό να τιμωρούνται όσοι αδικούν, ενώ να δέχονται το έλεος όσοι αντιμετωπίζουν κατηγορίες άδικα. Πρέπει λοιπόν να υπερισχύσει περισσότερο το δικό σας τμήμα που έχει την δύναμη να με σώσει εμένα δίκαια, παρά το κομμάτι εκείνο των εχθρών μου που θέλει να με καταστρέψει άδικα. Στην περίπτωση λοιπόν που σταματήσουμε εδώ είναι δυνατόν να κάνετε αυτά τα φοβερά πράγματα τα οποία εκείνοι προστάζουν. Ενώ στην περίπτωση που βιαστούμε δεν είναι δυνατόν θα αποφασίσετε κατ’ ἀρχήν σωστά.